

ЁШЛАР ИЖТИМОЙ ФАОЛЛИГИГА

авлодлар алмашинувининг
таъсири

Шахриёр Нуруллоев,
Ўзбекистон Республикаси Президенти
ҳузуридаги Давлат сиёсати ва бошқаруви
академияси мустақил изланувчиси

Аннотация.

Мазкур мақолада авлодлар алмашинуви жараёнининг ёшлар ижтимоий фаоллигига кўрсатаётган таъсири илмий таҳлил қилинади. Тадқиқот доирасида Н. Хоу ва У. Штраусс томонидан ишлаб чиқилган авлодлар назарияси асосида турли авлод вакилларининг ижтимоий, сиёсий ва фуқаролик фаоллигидаги фарқлар ўрганилди. Шунингдек, ахборот технологиялари, оммавий ахборот воситалари ҳамда ижтимоий тармоқларнинг айниқса “Z авлод” вакилларининг қараишлари ва ижтимоий иштирокига таъсири таҳлил қилинди. Илмий манбалар, социологик тадқиқотлар ва иккиламчи маълумотлар таҳлили асосида замонавий жамиятда ёшлар ижтимоий фаоллигининг трансформация тенденциялари аниқланди. Тадқиқот натижалари ёшлар сиёсати, давлат бошқаруви ҳамда фуқаролик жамияти институтларини ривожлантиришда амалий аҳамият касб этади.

Калит сўзлар:

авлодлар алмашинуви, ёшлар, ижтимоий фаоллик, Z авлод, рақамли муҳит.

Аннотация.

В статье проводится научный анализ влияния процесса смены поколений на социальную активность молодежи. В рамках исследования на основе теории поколений Н. Хоу и У. Штраусса рассмотрены особенности социальной, политической и гражданской активности представителей различных поколений. Особое внимание уделено роли информационных технологий, средств массовой информации и социальных сетей в формировании взглядов и моделей социального участия представителей поколения Z. На основе анализа научных источников и данных социологических исследований выявлены основные тенденции трансформации социальной активности молодежи в условиях современного общества. Полученные результаты могут быть использованы при разработке молодежной политики, а также в системе государственного управления и институтов гражданского общества.

Ключевые слова:

смена поколений, молодежь, социальная активность, поколение Z, цифровая среда.

Abstract.

This article provides a scientific analysis of the impact of generational change on youth social activity. Based on the generational theory developed by N. Howe and W. Strauss, the study examines differences in social, political, and civic engagement among various generations. Special attention is given to the role of information technologies, mass media, and social networks in shaping the attitudes and forms of social participation of Generation Z. Through the analysis of academic literature and secondary sociological data, key trends in the transformation of youth social activity in contemporary society are identified. The findings of the study may be useful for the development of youth policy, public administration, and civil society institutions.

Key

words: generational change, youth, social activity, Generation Z, digital environment.

Кириш.

XXI аср жадал глобллашув, ахборот технологияларининг тезкор ривожланиши ҳамда ижтимоий муносабатлар трансформацияси билан тавсифланади. Ушбу жараёнлар жамиятда авлодлар алмашинувини тезлаштириб, ёшларнинг ижтимоий фаоллиги, қадриятлари ва фуқаролик позициясига сезиларли таъсир кўрсатмоқда. Айниқса, рақамли муҳитда шаклланаётган янги авлодларнинг жамият ҳаётидаги иштирок шакллари, сиёсий ва ижтимоий жараёнларга муносабати илмий таҳлилни талаб қилади.

Жаҳон илмий адабиётларида авлодлар алмашинуви муаммоси Н. Хоу ва У. Штраусс томонидан ишлаб чиқилган авлодлар назарияси доирасида кенг ёритилган бўлиб, унда ҳар 20–25 йилда ижтимоий-иқтисодий шароитлар таъсирида янги авлод шаклланиши таъкидланади. Мазкур назарияга кўра, ҳар бир авлод муайян тарихий воқеалар, сиёсий муҳит ва маданий омиллар таъсирида ўзига хос қадриятлар тизимига эга бўлади. Бу эса авлодлар ўртасидаги ижтимоий тафовутлар ва қарашлар зиддиятини юзага келтиради.

Бугунги кунда айниқса “Z авлод” вакилларининг ижтимоий фаоллиги, сиёсий жараёнларга қизиқиши ва фуқаролик иштироки масаласи долзарб аҳамият касб этмоқда. Турли социологик тадқиқотлар ёшлар орасида институционал сиёсатга нисбатан ишончнинг пасайиб бораётганини, бироқ норасмий коммуникация каналлари — ижтимоий тармоқлар, блогерлар ва инфлюенсерлар орқали ижтимоий таъсир кучайиб бораётганини кўрсатмоқда.

Шу нуктаи назардан, мазкур тадқиқотнинг мақсади — авлодлар алмашинуви жараёнининг ёш-

лар ижтимоий фаоллигига кўрсатаётган таъсирини таҳлил қилиш, турли авлод вакиллариининг ижтимоий жараёнлардаги иштирок хусусиятларини аниқлашдан иборат. Тадқиқот доирасида авлодлар назариясининг илмий асослари, ижтимоий ва ахборот муҳитининг роли ҳамда рақамли омиллариининг ёшлар фаоллигига таъсири ўрганилади.

Методология.

Мазкур мақолада ёшлар ижтимоий фаоллигига авлодлар алмашинувининг таъсирини комплекс ўрганиш мақсадида сифат ва миқдорий тадқиқот усуллариининг уйғунлашган модели қўлланилди. Илмий таҳлилнинг назарий асосини Н. Хоу ва У. Штрауссининг авлодлар назарияси, шунингдек, ижтимоий фаоллик ва фуқаролик иштирокини изоҳловчи замонавий социологик ёндашувлар ташкил этди. Тадқиқот жараёнида қуйидаги методлардан фойдаланилди:

илмий манбалар таҳлили — авлодлар алмашинуви, ёшлар ижтимоий фаоллиги ва рақамли муҳит таъсирига бағишланган хорижий ва маҳаллий илмий адабиётлар, монографиялар, мақолалар ва ҳисоботлар ўрганилди;

қиёсий-таҳлилий метод — “Silent Generation”, “Baby Boomer”, “Generation X”, “Millennials” ва “Generation Z” авлодларининг ижтимоий фаоллик хусусиятлари ўзаро таққосланди;

иккиламчи маълумотлар таҳлили — халқаро ва минтақавий социологик тадқиқотлар (хусусан, Фридрих Эберт фонди, экспертлар ҳисоботлари) натижалари таҳлил қилинди;

контент-таҳлил — оммавий ахборот воситалари, ижтимоий тармоқлар ҳамда инфлюенсерлар фаоллигининг ёшлар қарашларига таъсири ўрганилди. Олинган маълумотлар тизимлаштирилди, умумлаштирилди ва илмий хулосалар чиқариш учун таҳлил қилинди. Қўлланилган методлар тадқиқот мақсадига эришиш, илмий асосланган натижалар ва хулосалар чиқариш имконини берди.

Асосий қисм.

Бугунги кунда дунё ҳамжамиятини ўйлантираётган омиллاردан бири бу XXI асрдаги авлодлар алмашинувидир. Франциянинг давлат хизмати миллий институти (INSP) профессори Фаустин Бентаберри томонидан “Франция давлат хизмати трансформацияси сиёсати” номли маърузасида бугунги кунда ёшларни Франция давлат хизматига жалб этишда ҳамда уларни ижтимоий жараёнларда фаолликларини оширишда қатор қийинчиликларга дуч келаётганини таъкидлаган[3]. Бунинг асосий сабаби сифатида бугунги авлоднинг қадриятлари ҳамда қарашларининг ўзгарганлигини таъкидлаган. Бугунги авлод ҳақида гапирганда аввало инсоннинг шахсиятига тўхталиб ўтиш керак. Ҳар бир шахснинг шахсияти турли омиллари таъсирида шаклланади: оила, жамият, кундалик муҳит, меҳнат, мамлакатдаги тинчлик ва ривожланиш.

Интернет технологиялари ҳам жамиятга жиддий таъсир кўрсатиб, ижтимоий меъёрларга, миллий қадриятларга турли ғояларни сингдира олади. Шундай бўлсада, бир авлоддан бўлган шахсларни баъзи фундаментал қадриятлар бирлаштириб туради. Ҳар бир даврдаги воқеа ҳамда ҳодисалар натижасида инсонларнинг одатий ҳаёт тарзи ўзгариб боради, янги касблар, саноат тармоқлари кенгаяди, жамият эҳтиёжлари кенгайиб ёки пасайиб боради. Муайян хронологик интервалдаги ҳар бир ўзгариш ёшларнинг ҳаётга бўлган қарашлари, қадриятлари, шахсий масъулиятлари ўзгариб боришига таъсир кўрсатади. Аммо авлодлар қадриятлари тизими ўзгаришсиз қолади.

Авлод деганда муайян даврда туғилган, умумий ўхшаш иқтисодий, ижтимоий шароитларда катта бўлган шахсларнинг ижтимоий гуруҳи саналади. Шу орқали авлодлар ўртасида ёшга боғлиқ зиддиятлар пайдо бўлади. Ушбу муаммо дунё олимлари бир неча йиллардан бери қизиқтириб келади. Авлодлар орасидаги 10-20 ёш қадриятлар, ҳаёт қарашларига турлича шакллантирмоқда. Ушбу масалалар авлодлар назариясини шаклланишига асос бўлди дея оламиз [1, – Б. 20-24].

Авлодлар назариясининг асосчилари сифатида америкалик тадқиқотчилар Нил Хоу ва Уилям Штраусс тан олинган. Н.Хоу ва У.Штраусслар томонидан янги турли ёшдаги шахсларнинг умумий фалсафасини ўрганишга қаратилган тадқиқотлари натижасида ҳар 20-25 йилда умумий дунёқараш, қадриятлари, урф-одатлари ўхшаш бўлган авлодлар алмашинуви юз беради.

Нил Хоу ва Уилям Страусс авлодлар назариясига кўра ҳар бир миллат ўз даврининг 4 та босқичидан ўтади. Булар кўрсатилиш, уйғониш, пасайиш ва инқироз давларидир. Олимлар ушбу фикрларини ўтган асрдаги ўзгаришлар таҳлили билан асослантиришган унга кўра, “жимлик авлоди” (Silent Generation) ушбу давр вакиллари 1920-1940 йилларга тўғри келади. Ушбу давр иккинчи жаҳон, улуғ ватан урушлари, репрессиялар даврига тўғри келади. Жимлик авлодлари учун жамоавийлик биринчи ўринга айланган, урушдан кейинги қайта тикланиш, ривожланиш даври бўлганлиги сабабли ушбу давр авлоди учун жамоавий фикрлаш хос бўлган. Барча қарорлар иерархия бўйича юқори турувчи шахсларнинг фикрлари билан қабул қилинган.

“Жимлик авлоди” вакиллари учун хос бўлган яна бир хислат бу бирор вазият юзасидан шахсий фикрларни билдиришга бўлган тақиқлар билан изоҳланади. Таниқли рус олими А.Афанасеванинг фикрига кўра жимлик авлод вакилларида олиб борилаётган давлат сиёсати, бошқарув қарорларига сўзсиз бўйсунининг асосий сабабларидан бири бу одамлар орасидаги ишончнинг йўқлиги билан изоҳланган. Айнан ўша давларда шахсларнинг ноўрин билдирилган фикрлари турли жиноий ишлар очилиши ҳамда сургунлик билан

яқунланган ҳолатлари фуқаролар орасида кучли қўрқув хиссини ҳам сингдирган. Партиялар фаолиятига шубҳасиз ишонч билдиришга қайсидир маънода мажбур бўлишган [1, – Б. 60-62].

Бу каби оммавий фикрлаш тарзининг аҳоли онига сингдирилиши натижасида қонунларни фуқаролар учун манфаатлими йўқми уларга тўлиқ бўйсунадиган, иерархия бўйича юқори турувчи шахсга нисбатан шубҳасиз муносабатда бўлувчи шахслар тарбияланган. Турли урушлар давомида очарчиликни бошидан ўтказган ушбу авлод вакиллари учун ватан тинчлиги, унинг сарҳадларини ҳимоя қилиш, ён атрофдагиларга меҳр-мурувватли бўлиш каби улуғ инсоний хислатлар хос бўлган.

Авлодлар назариясига кўра иккинчи даври 1944-1970 йиллар “беби-бумер” (Baby Boomer Generation) деб юритилади. Ушбу даврнинг бундай номланишига асосий сабаб урушдан кейинги йилларда АҚШда бир вақтнинг ўзида сўнги йилларга қараганда болаларнинг уч баробар кўп туғилиши сабаб бўлган. Бу ҳолат олимлар томонидан уруш вақтидаги ноаниқлик инсонларда оила кадриятларини тиклашга бўлган интилиш деб изоҳланади. Олимлар ушбу давр вакиллари самимийлик, ҳалоллик, ғояларга содиқлик билан ифода-лашади. Умуммиллий ғояларга бўлган содиқлик ушбу авлод вакиллари бошқалардан ажратиб туради [2].

Ушбу даврнинг Собик иттифокдаги ҳолати ҳам ўхшаш бўлган. Н.Хрушев даврига тўғри келган давлат бошқарувида коммунизм атамаси кириб келиши билан ифодаланади. Коммунизм омма учун фуқаронинг имкониятларидан қатъи назар ҳамма учун бир хил шароитни яратиш ғоясини тарғиб этган. Ушбу давр вакиллари учун Собик иттифокнинг ғоялари кучли таъсир кўрсатган. Инсонлар биргаликда ишлашлари натижасида эртанги кунларига тўлиқ ишонч билан катта бўлишган. “Беби-бумер” (Baby Boomer Generation) авлод вакиллари учун давлат томонидан иш ўринларини шакллантириб берилиши, душанбадан жумага қадар барқарорлик муҳим омил бўлиб хизмат қилган. Ушбу давр авлодлари ижтимоий жараёнларга тўлиқ ишонч билдиришган. Уларда эртанги кунга бўлган ишонч доимий бўлган. Янгиликларни қабул қилиш, глобал ўзгаришларга мослашиш ушбу давр вакиллари учун қатор қийинчиликларни келтириб чиқарган.

Ундан кейинги давр вакиллари “Икс авлод” (Generation X) вакиллари деб номланади. Ушбу давр 1967-1985 йилларига тўғри келади. Ушбу давр вакиллари турли ижтимоий ўзгаришларни гувоҳи бўлиши (фуқаролар урушлари, Собит совет иттифоқидаги низоли вазиятлар) натижасида ушбу давр вакиллари учун барқарорлик тушунчаси ўзгариб кетди [3, – Б. 19].

Лекин айнан “Икс авлод” вакиллари ўз мустақил фикрларига эгаликлари, иродавийлик ҳамда узоқ ва самарали меҳнат қила олишлари билан ажралиб турадилар. Ушбу давр вакиллари учун жамоавий

фикрлаш ҳамда жамоавий қарор қабул қилиш хос эмас. Ушбу давр вакилларида кўпроқ ён атрофдаги жараёнлар учун масъулият шаклланган бўлиб, мамлакатдаги ижтимоий жараёнларга нисбатан фаоллик мавжуд. Нил Хоу ва Уилям Штраусс томонидан олиб борилган тадқиқотларга кўра 1985-2000 йиллар давомида дунё ҳамжамиятидаги турли инқирозлар, фуқаролар урушлари, Собик иттифокнинг кулаши ва х.к. ҳолатлар туфайли миграция жараёнларнинг кучайиши натижасида ушбу давр вакиллари “Игрик авлод” (Millennials, or Generation Y) деб номланган.

Ушбу давр вакиллари ривожига турли салбий омиллар ҳам таъсир этган. Хусусан, 1991 йилдан 2000 йилгача бўлган иқтисодий инқирозлар, мамлакатлардаги давлат бошқарувининг ўзгаришлари, хавфсизлик масалалари ушбу давр вакиллари учун етарли ижтимоий имкониятларни яратишга қаршилик қилган.

Сиёсатшуносларнинг фикрига кўра мамлакатларнинг геоижтимоий жойлашувига қараб ривожланиш ҳам турлича бўлган [1]. Ахборот технологияларининг ривожланиши айнан ушбу даврга тўғри келишига қарамадан уларда турли вазиятлар юзасидан берилаётган ахборотларга нисбатан таҳлилий фикрлаш имунитети шаклланган. “Игрик авлод” вакиллари ўзларида ижтимоий фаолликни ўзида сақлаб қола олган.

2000-2015 йиллар давридаги авлод “Зет авлод” (Generation Z) деб юритилади. Ушбу давр вакиллари шунингдек, Digital авлод деб ҳам юритилади. Бунинг сабаби сифатида ушбу давр ахборот технологиялари ривожининг юқори нутқасига тўғри келгани билан изоҳланади. Ушбу давр авлодларида интернет оламида ҳамда ижтимоий тармоқларда берилаётган ахборотларни таҳлил қилиш, уларни ишончлигини аниқлаш даражаси анча паст эканлиги билан изоҳланади. “Зет авлод” вакиллари бошқа авлодларга қараганда қатор устуворликларга эга. Хусусан, вазифаларни автоматлаштириш, ҳаётнинг ҳар бир жабҳасини ахборот технологиялари билан уйғунлаштириш, вазифаларга ортқча вақт сарфламаслик, юқори мослашувчанлик каби хислатлар ушбу авлодни бошқаларидан жаратиб туради. Шу билан бирга ушбу давр вакиллари ривожланишида бир қатор қийинчиликлар ҳам мавжуд. “Зет авлод” вакилларида ахборот технологияларига боғланиш натижасида психоэмоционал барқарорлик йўқолишига сабаб бўлмоқда.

Бу эса иродавийликнинг пасайиши, умуминсоний ҳамда миллий кадриятларнинг йўқолиши ҳамда янги замон қаҳрамонларини пайдо бўлиши билан изоҳланади.

Ушбу ёндашувни ўрганиш мақсадида Германиянинг Фридрих Эбрет фонди томонидан Европа, Россия, Кавказда 14-29 ёшдаги ёшлар орасида “Зет авлод кадриятлари” деб номланган қатор социологик тадқиқотлар олиб борилган [2]. Ушбу тадқиқотлар натижаларига кўра бугунги кунда “зет авлод”нинг 78% сиёсат билан умуман қизиқмаслигини билдир-

ган. Хусусан, Россияда Москва, Новосибирск ҳамда Волгоград шаҳарларида ўтказилганида 19% россиялик ёшлар умумий сиёсат нима эканлиги ҳақида маълум бир маълумотларга эга эканликларини билдиришган. Қолган 81% ёшлар умуман сиёсатга қизиқ-масликларини, билдиришган[5].

Юқорида келтирилган маълумотларга асосланган ҳолда шуни айта оламизки, ҳар бир жамият ўз ривожланишида асосий тўрт босқични кечиради.

Биринчи босқич кўтарилиш, ушбу босқич асосан давлат бошқарувининг алмашинуви, низоли вазиятларни яқунланиши билан бошланади. Инқироздан кейинги даврларда кучли миллий ғоянинг пайдо бўлиши, жамият биргаликда эришмоқчи бўлган мақсадларга ишонч шаклланади. Бунда фуқароларнинг индивидуализмдан жамоавийликка ўтиш босқичи кузатилади. Олиб борилаётган ислохотларга, қабул қилинаётган қарорларга тўлиқ ишонч пайдо бўлади.

Иккинчи босқич уйғонишдир, жамиятни тиклаш ва барқарорликка олиб келиш билан бир қаторда фуқаролар тартиб-интизомдан чарчаб ўз шахсиятларини тиклашга уриш бошланади. Ушбу даврни олимлар “ўнг инқилоби” деб номлайдилар. Бунга мисол 1960 йиллардаги АҚШда университет талабаларининг демократик жамиятнинг шакллантиришга бўлган норозилик намойишлари мисол бўла олади.

Авлодлар алмашинувининг учинчи босқичи, бу пасайиш даври деб юритилади. Ушбу давр фуқаролик институтларининг заифлашуви, ишончсизлик, жамоавийликдан индивидуализмга ўтиш билан изоҳланади. Бу даврда жамият ҳаётидан завқланиш, “ўзинг учун яша” лозунгларининг пайдо бўлиши, жамиятдаги умуминсоний қадриятлари ҳеч қандай аҳамиятга эга бўлмай қолади.

Тўртинчи босқич инқироз даври бўлиб, бунда жамиятдаги институтлар фаолияти бутунлай йўқолади. Жамиятдаги маданият турлари ўзликдан узоқлашади. Турли таъсирлар доирасида жамият парокандаликка дуч келади. Инқирознинг бошланиши жамиятдаги норози қайфиятда бўлган фуқароларнинг кўпайиши, бошқарув органлари, таълим муассасаларида тажрибали кадрларнинг камайиши билан бошланади. Бунда асосий куч ёшлар қатлами саналади. Ёшлардаги мафкуранинг ўзгариши жамиятдаги инқироз даврини келтириб чиқаради.

Франциянинг давлат хизмати миллий институти (INSP) профессори Фаустин Бентаберрининг маълумотларига кўра бугунги кунда “Зет авлод” вакиллариининг классик меҳнат фаолиятига мослаша олмасликлари, расмий таълим муассасаларидан кўра Instagram ҳамда Youtube платформаларида берилаётган маълумотларга бўлган ишончнинг юқориги келажақдаги давлат бошқаруви тизимини ўзгаришларига сабаб бўлмоқда[4]. Хусусан, Европа ёшларининг давлат сиёсатига бўлган қизиқишлари ҳам юқоридаги платформалардаги “қаҳрамонлар” орқали шакллантирилмоқда.

Партия сиёсати бўйича етакчи эксперт Рейчел Гибсоннинг “Электрон почта хизматчиларидан блог ва интерактив технологиялар даврига қадар рақамли компанияларнинг эволюцияси” деб номланган тадқиқотида, бугунги кунда ёшларнинг ижтимоий фаоллигига макро ва микро таъсирларни таҳлил қилган. Агарда ёшларнинг ижтимоий фаоллигига ижтимоий партиялар, таълим дастурларини макро таъсирга эга деб белгиласак, бугунги кундаги микро таъсир асосан юз мингдан ортиқ кузатувчиларига эга бўлган инфлюенсерлар деб белгиланган [7]. Р.Гибсоннинг фикрига кўра ушбу микро таъсир кучи асосан зет авлод вакилларида юқори эканлигини таъкидлайди.

Ушбу масалага Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Бошқарув самарадорлиги агентлиги (Давлат хизматларини ривожлантириш агентлиги) ҳам ўз муносабатини билдирган, берилган маълумотларга кўра авлодлар назарияси бу одамда туғилишидан то 10 ёшгача бўлган даврда шаклланган қадриятлар ва одатий хатти-ҳаракатлар ҳисобланади. Ушбу давр мобайнида боланинг ҳаёт қарашлари шаклланишига асосий тўрта омил таъсир кўрсатади, булар

- мамлакат тарихидаги катта воқеалар, масалан, жаҳон уруши;
 - болага ота-оналар ва мактаб томонидан берилган тарбия;
 - ОАВ сиёсати, матбуотда, радио ва телевидениедаги хабарлар;
 - Дефицит (болаликда болага етишмаган нарса).
- Масалан, ҳозирда болаларда жонли алоқа йўқлиги авлод учун жуда муҳим фактор бўлади. Дарҳақиқат, ҳар бир ёшни шаклланиши ундаги ижтимоий, ижтимоий онгнинг шаклланишига ҳам биринчи навбатда мамлакатдаги ҳолат ўз таъсирини кўрсатади. Бугунги кунда мамлакатимизда ёшларни қўллаб қувватлаш бўйича яратиб берилган шарт шароитлар ёшларимиз учун кундалик ҳолатдек туйилади. Бундан олдинги авлод учун ушбу шароитлар бир орзу каби кўринар эди[8].

Шунингдек, ёшларнинг шаклланиши ўз қарашларини ривожланишига таъсир этувчи энг муҳим омиллардан бири бу унинг ота-онаси ҳамда мактабдаги ўқитувчиси саналади. Зеро, ёш давлари психологиясида шахснинг онгини ривожланишида уни ўраб турган атроф муҳитнинг муҳимлиги доимий таъкидланиб келинади. Зеро, айнан бизнинг ота-онамиз ва қайсидир даврда ўқитувчимиз биз учун энг муҳим ҳамда энг доно инсонлар саналади.

Юқоридаги маълумотнинг эътиборли жиҳати бугунги кундаги янги авлодни шаклланишида айнан оммавий ахборот воситалари ҳамда уларнинг сиёсатига алоҳида тўхталиб ўтмоқчимиз. Ҳақиқатдан ҳам бугунги кунимизни оммавий ахборот воситаларининг хабарлари, ижтимоий тармоқлардаги янгиларсиз тасаввур этиб бўлмайди. Бунчалик катта ахборот оқимида нафақат ёшлар, балки ҳаёт тажрибасига эга

бўлган шахслар ҳам баъзида чарчаб қолади.

Шунингдек, авлодлар алмашинувига таъсир этувчи кейинги омил бу шахсдаги ижтимоий дефицитдир. Бунга мисол тариқасида бугунги кунда ёшларимиз ўз ота-оналари томонидан вақт ажратишларига бўлган эҳтиёжни мисол келтиришимиз мумкин. Эътиборга бўлган муҳтожлик ҳар бир ёш ва болани турли нотўғри гуруҳларга бошлаши ҳам мумкин.

Юқорида келтирилган маълумотларга асосланиб қуйидаги хулосалар олинди. Биринчидан, ёшларнинг ривожланишига турли омиллар ўз таъсирини кўрсатади, хусусан, оила, жамият, кундалик муҳит, меҳнат, мамлакатдаги тинчлик ва ривожланиш. Мана шу омиллар бир авлод вакиллари бирлаштириб туради. Авлодлар алмашинувида албатта, катта авлод вакиллари фикрлари, қадриятлари ҳамда ҳаёт қарашлари маълум бир элементлар асосида ўтади.

Булар, китоблар, фильмлар, сериаллар, мусиқа ва бошқалар саналади. Ҳар бир давр оралиғидаги воқеа ҳамда ҳодисалар натижасида инсонларнинг одатий ҳаёт тарзи ўзгариб боради, янги касблар, саноат тармоқлари кенгайди, жамият эҳтиёжлари кенгайиб ёки пасайиб боради. Муайян хронологик интервалдаги ҳар бир ўзгариш ёшларнинг ҳаётга бўлган қарашлари, қадриятлари, шахсий масъулиятларини ўзгариб боришига таъсир кўрсатади.

Иккинчидан, авлодлар алмашинувига интернет технологияларининг таъсири сезиларли даражага чиқди. Бугунги кунда ёш авлоднинг ҳаёт қарашлари, миллий қадриятларга бўлган муносабат, асрлар давомида авлоддан авлодга ўтиб келаётган маълум анъаналардан ҳам интернет оламидаги турли таъсирлар оқибатида узоқлашиш юз бермоқда. Хусусан, “зет авлод” вакиллари бунга мисол бўла олади.

Адабиётлар/ Литература/ References:

Афанасьева А.Н. Исторический процесс и смена поколений. Преемственность поколений как социологическая проблема. М.: Мысль, 2003. С. 20-24.

Population Reference Bureau. “Just How Many Baby Boomers Are There?” <https://www.prb.org/resources/just-how-many-baby-boomers-are-there/>

Kathleen Sh. The Crowded Nest Syndrome: Surviving the Return of Adult Children. L.: Clutter Fairy Publishing, 2004. Pp. 19 <https://insp.gouv.fr/>

<https://www.shell.de/ueber-uns/initiativen/shell-jugendstudie-2024.html#vanity-aHR0cHM6Ly93d3cuc2h1bGwuZGUvanVnZW5kc3RlZGllmh0bWw>

<https://insp.gouv.fr/>

How

political-campaigns

<https://old.argos.uz/oz/press-center/news/371>